

VOLTAIRE LEVELEI

A műtról nyílik az utca, egészen a telep szélén, amelyikben Gresz István lakik. Fehér kőporos ház, utcafrontra építve, a Pördiék szomszédságában. Utoljára tizenöt esztendeje jártam a lakásban egy este Makra Mihállyal, aki most a harmadik kerületi tanácsnál dolgozik. Akkor még a Klári is otthon lakott férjével, de azóta elköltöztek a városba. Később meghalt Gresz Istvánné, tüdőfertőzése volt és az vitte el — úgy mondták annak idején.

Azon az estén bejelentetlenül mentünk oda. Tanácsválasztás előtt néhány héttel azért kerestük fel Gresz Istvánt, hogy meséljen nekünk a harmincas-negyvenes évek szegedi törvényhatósági bizottságáról. Érdekes, pikáns, suskus történeteket akartunk hallani; olyasmiket, amikről nem tudott semmit soha a közvélemény, mert úri intimitásként kerültek irattárba.

Kaptunk is „anyagot” bőven. Hiszen Gresz István tagja volt a törvényhatóságnak, kiscgazdapárti jelöltként került be rendszeresen oda. Annak idején sohasem tudtam megérteni, hogy miért kiscgazda. De később rájöttem: paprikakereskedelessel foglalkozott és ez a vállalkozás összefüggött a paprikatermesztéssel is, vagyis a paprikatermelőkkel. Valamiféle egészen enyhe ellenzékiiséget is jelenthetett a kiscgazdapártiság — na persze a hivatalos ringen belül — a harmincas években.

És olyanféle embernek láttam, mint amelyik nem úr, nem is proletár, habár itt lakik ebben a sajátos munkásfertályban. De nem is volt olyan úr, mint a Wimmer, meg a Shvoy. Nem is olyan nagykereskedőféle, mint a Danner, meg a Fenyő, de mégis az, csak lényegesen kisebb kiadásban. Sajnálta a telepi elcsúszásokat, de félt is, hogy egyszer majd valamilyen katasztrófa következtében közéjük kerül, lecsúszik színvonalukra.

A felszabadulás után visszavonult az aktív politikai élettől, csupán üzletszerzéssel foglalkozott. De végig magánosan élt a telep szélén. Azelőtt azért, mert nem volt a telepnek értelmisége, hacsak azt a néhány tiszteltet nem tekintem annak, aki ezekben az évjártokban megfordult itt. Az értelmes munkások meg egészen más nézetek voltak a világ, meg a társadalom dolgairól. A nagyobb földdel rendelkező környékiek pedig a füledt, zsíros zabáláson kívül máshoz nem értettek. Most meg azért el egyedül, mert eljárt az idő, egészen megfordult a társadalmat mozgó, irányító erő és szellem.

Néha látom, matat a kertben, vagy a kerítést agyusztálja, máskor meg a Virágban hörgint le egy kávé, azután ballag a repülőterre, ott van a munkája. Meglátogatja az unokákat a

SIKLÓS JÁNOS:

A körtöltésen kívül

Klári lányáéknál, akinek gyógyszerész a férje. Pistafia a fővárosban él, szerelő szakmában talán, Attila fotós Budapesten, ők ritkábban fordulnak meg erre felé a telepen.

Most, hogy összeakadtunk, érthetően az irodalomra terelődik a szó. A márkásabb szegediek mellett inkább az elfelejtettek és közülük is jelentősebben Cserzy Mihályra.

— Szépen írt, ízesen, szegedi nyelvezettel — mondja Gresz István.

— Nem ismerem eléggé. — Kár. Szedd elő a könyvtárból, majd meglátod, hogy még most sem unalmas. Igaz, nem volt olyan koszorús, mint Móra, de azért szépen írt. Borbélymester volt. Ez inkább hátrányára, mint előnyére szolgált.

Valóban borbély volt. Műhelyét a Kelemen utcában, a Virág-cukrászda jelenlegi megnyújtott része helyén rendezte be. Most októberben lesz születésének századik évfordulója. Erdemes és illő is volna odatenni egy emléktáblát, mert az a borbélyműhely a századfordulón irodalmi műhely is volt, a sajátos szegedi paraszt-novella műhelye.

Féltem, hogy a Cserzyről szóló emlékezése úgy folytatódik: „Tudott szépen írni, de azért jobban borotvált, mint írt.” De nem. A borbélyág említésével Gresz István inkább a koszorússágig érő magasság ellen érvényesülő műveltségbeli nehezéket sejtetett, a sajnálkozás hangsúlyával.

— Mivel foglalkozik? — váltottam témát.

— Hát, különösebben semmivel.

De aztán kiderült, hogy Voltaire-rel. „Filozófiai le-

velek” című munkáját fordítja. Elárulta, hogy már egy kázra valót lefordított egyéni passzióból.

Magamban azt hiszem, talán nem is egyéni passzióból, hanem szellemi szükségsszerűségből. A reptéri munka sovány szeilemi táplálék, a modern filozófia meg idegenül új. Voltaire — antiklerikalizmusa, a polgári társadalom szellemi jóvendője — ismerősebb lehet. S a francia, vagy német nyelv (nem tudom melyikből fordítja) szépsége sem lebecsülendő.

— Te jól vagy, fiam? — kérdi tőlem.

— Megvagyok, különösebb baj nélkül.

Néhány szó esik a telep-ről is, arról a változásról, amely az elmúlt két évtizedben történt, s azután a szülem után érdeklődik.

— Eldegélnek öregesen, nehezkésen.

Ezután az időjárásra terelődik a beszélgetés. Olyan hírek járnak, hogy rossz nyarunk lesz, esős, szeles.

— Valami német vagy osztrák naptár jósolja.

— En is hallottam róla, de nem hiszek benne. A meteorológia még 48 órára sem tud pontosan jelezni. Hát még egy esztendőre.

Svájcispakás férfi érkezik kerékpárral. Jó megtermett, piros arcú fiatalember. Valamilyen közös munka akadt a kertben. Nem látatlanodom. Elköszönök.

Átmegyek a túlsó oldalra, azután onnan nézem meg a házat. Mennyivel nagyobbak láttam gyermekkoromban. Most egészen kicsi, különösen a kis Bárkányi vöröstégla magas földszintese mellett, amelyet majd ezután szépen bevakolnak.

(Következik: Anya meg a lánya)

A főiskola kórusainak hangversenye

Vasárnap este a József Tudományegyetem Dugonics téri aulájában forró sikerű hangversenyt rendezett a Szegedi Tanárképző Főiskola. Mind az érett muzikalitással tolmácsoló, a Bartó- és Kodály-zene érzelmi intenzitását s indulati hullámverését magasrendűen érzékeltető, árnyalatnyi finomságokat is imponáló tudatossággal és fegyelemmel interpretáló női kar, mind a Sellő című svéd népdalt, és Mozart Tavaszzárását kedves bájjal éneklő gyermekkórusok a maguk nemében a legmagasabbrendű zenei mércét is elérik. Kardos Pál főiskolai docens, a remek női kar vezetője, valamint dr. Baranyi Albertné és Erdős János tanárok dicséretes zenepedagógiai munkát végeztek. Meleg ünnepélyben részesítették a gyakorlóiskola III.-IV. osztályos növendékeiből toborzott kiskórust is, melyet Sinkó Györgyné tanárnő vezényelt kiemelkedően.

Nagy sikert aratott Frank Oszkár két bemutatott műve is: a József Attila Altatójára komponált énekkari szám, s a Három duó fuvalára és hegedűre című mű, melyet Rátkai Ildikó és Ecsedi Réka főiskolai hallgatók tolmácsoltak.

A zongoraszámokkal közreműködő Szendrei Ágnes és Szendrei Mária VI. o. tanulókat, Bartha Gizella VIII. o. tanulókat, Szabó Katalin VII. o. tanulókat és Gerendási Anna főiskolai hallgatót is nagy tapssal jutalmazta az aulát zsúfolásig megtöltő közönség. Zongorán kísért Szőnye Katalin és Erdős Jánosné. A műsorközlő Nagy Zoltán főiskolai hallgató volt.

D. E.

Átmeneti megoldás a bukósisak ügyében

A Dél-Magyarország szerkesztőségébe az elmúlt hetekben jó néhány levél érkezett a motorkerékpárosok köréből. Hangot adtak annak — teljes joggal — rossz helyzetet teremt, hogy a bukósisak kötelező használatának nem tudnak eleget tenni, mert az üzletekben nem kapható. „Azért vásároltunk motorkerékpárt — írták — hogy azt használjuk. A bukósisakot szívesen megvennénk, de a kereskedelem minduntalan azt válaszolja: nincs. Ezért nem tudjuk a járművünket használni.”

A motorkerékpárosok észrevételeit továbbítottuk a rendőrhatalóságnak. Kértük, hogy találjanak átmeneti megoldást, mert a járművek gazdái egyáltalán nem tehetnek arról, hogy nincs bukósisak, s helytelen ezért őket kizárni a motoros közlekedésből. A helyzet ugyanis világos: az illetékesek nem biztosították a rendelet megtartásának feltételeit, azaz nem gondoskodtak elegendő számú bukósisakról.

Benkei András belügyminiszter — amint a Népszabadság május 16-i, vasárnapi számában megjelent nyilatkozatában közölte — is-

Doni elbeszélés

Ismeretes, hogy Solohov nem szereti a regényből készült filmeket, s különösen nem szereti saját műveinek filmváltozatát. A Feltört ugar premierjét annak idején például otthagya; csak a felét látta a filmnek.

Nem tudjuk, megnézte-e Solohov a novelláiból készült Doni elbeszélést, de ha igen, valószínűleg nem lehetett vele tulságosan megelégedve. Nem mintha a film alkotói — Arnold Vitolt, a forgatókönyv írója és Vlagyimir Fetyint, a rendező — vétkes hűtlenség bűntettében marasztalnánk el. Erről szó sincs. Legálábbis, ami a novellához való betűszerinti hűségeit illeti. Az elbeszélések szellemének, lényegének visszaadásában azonban már lehetnek fenntartásaink, sőt határozott kifogásaink. A film hűsége Solohov írásaihoz ugyanis — hogy úgy mondjuk — egy kissé földhözragadt. A vásznon lényegesen csökkent a novellák sajátos atmoszférájának ereje, sőt néhol teljesen el is veszett.

A film cselekménye a polgárháború idején játszódik. Főhőse Sibalok vöröskatonája, akinek véletlenül egy szép, eszes, tüzes, mindenki által irigylet asszony lesz a társa. Gyerekük születik, de Sibalov a szülés után kénytelen megölni az asszonyt, akit legjobban szeret a világon.

Hol és miben veszett el itt a sajátos Solohov-i atmoszféra? Azt hisszük, mindenekelőtt az emberábrázolás bizonyos egysíkúságában. A film két főhőse, Sibalok és szerelme, Dárja, meglehetősen szimplán jel-

lemzett figurák. Különösen az asszony alakja az; a film — a csattanó kedvéért — szándékosan nem is engedi közel a nézőkhöz. De Sibalov jellemzése sem elég árnyalt. Csندessége, szerénysége néha az asszony iránti egyfajta közömbösségnek tűnik. Ezért aztán ebben az egyszerű vöröskatonában lezajló és az íróra olyan nagygon jellemző konfliktus — az egyéni érzés, a szerelem összeütközése, szembe kerülése a közösségi érdekekkel, a kötelességtudattal — nem tud teljes erejében és hatá-

Gyávák bandája

A Gyávák bandája — dektívregénycím. A néző harsány lövöldözést, látványos üldözési jeleneteket, vérfigasztó kihallgatást meg efféléket képzel mögé. A Gyávák bandája című francia—olasz film viszont...

Előbb néhány szót a film történetéről. A szeptor 1943-ban Olaszországban játszódik. Az országot meg a náci csapatok megszállva, de az amerikai hadsereg már megkezdte a partraszállást. Aki csak teheti, menekül — természetesen délre, ahol már közelebb vannak a felszabadító csapatok.

Egy ilyen menekülő csoport nyomába szegődik a rendező, Felice Pacioti, hogy a cselekmény fordulatai során kinek-kinek megmutassa emberségét, vagy éppen emberhez méltatlan gyávaságát. Ezek a jellemleplezések azonban olyan túl direkt módon történnek, a „jó” és a „rossz” olyan gyermeki módon válik el egymástól, hogy a különben

sában kibontakozni. Mindent úgy is mondhatnánk: a film egyszerűsített, vulgárizált változata Solohov novelláinak.

A főszerepeket nálunk kevésbé ismert színészek játszzák. Sibalov szerepét Jevgenyij Leonov, Dárja szerepét Ludmilla Csurszina alakítja. Mindketten tehetséges színészek. Hogy nem tudtak mindenben teljes értéket nyújtani, az teljes egészében a rendező hibás koncepciójának sajnálatos következménye.

O. L.

jószándékú és nemes mondanivaló elveszti szinte minden erejét.

A film — így mondja az ismertető — Maupassant Gömböc című híres novellájának modern, a fasizmus korába helyezett változata. Mindez a filmből alig-alig derül ki, s ha így, utólag összevetjük az eredeti alkotással, még inkább előtűnnek a feldolgozás hibái.

Két világsztár neve vonzaná e filmhez a közönséget. A feltételes módot azért használjuk, mert sem a francia Pascale Petit, sem az Angyal-filmekből olyan jól ismert Roger Moore nem lep meg valami emlékeztető alakítással. Előbbi játéka meglehetősen egysíkú és szintelen, utóbbi pedig szintén csak a rutinjából él. Még az ütései sem a töle megszokottak. Mindössze egy fejet tör be, és a sebet ezúttal egy tenyérnyi gézzel is be lehet ragasztani...

A. L.

Szoboravatás a Móra parkban

(Siftis felv.)

Vaszy Viktor ünnepi beszédét mondja, mellette Mison Gusztáv

Vasárnap délelőtt nagyszámú érdeklődő jelenlétében felülték le a Móra parkban Bartók Béla mellszobrát, Makrisz Agemmon szobrászművész alkotását. Az ünnepségen részt vett Arvai József, a városi tanács vb elnökhelyettese, valamint Szeged kulturális életének több vezetője is. A szobrot, amely körül a Szegedi Tanárképző Főiskola I. sz. gyakorló általános iskolájának és a rókusai ének-zenatagozatú általános iskolának úttörő-egyenruhás diákjai álltak díszőrséget, Vaszy Viktor érdemes művész, a Szegedi Nemzeti Színház igazgatója leplezte le. Ünnepi beszédében a többi között hangoztatta, hogy ez a szobor Bartók Bé-

la emlékének megőrkítésén felül arról is tanúságot tesz, hogy napjainkban a fővároson kívül is megértik az egész világon elismert nagy művész kivételes életművének jelentőségét. A szobrot — a városi tanács és Szeged dolgozóinak nevében — Mison Gusztáv, az I. kerületi tanács vb elnöke vette át.

Ezt követően Kovács János, a Szegedi Nemzeti Színház Jászai-díjas művésze nagy hatással szavalta el Illyés Gyula Bartók című versét, majd a Szegedi Tanárképző Főiskola női kara — Kardos Pál docens vezényletével — Bartók műveket énekelt.

Döntés a szolgálati lakások ügyében

Mi történjék a szolgálatból kilépett alkalmazottak szolgálati lakásával — ezzel a kérdéssel kapcsolatban foglalt állást az Építészügyi Minisztérium lakáspolitikai főosztálya. Kimondotta, hogy ha a munkaviszony a büntető bíróság határozata alapján, fegyelmi úton szűnt meg, vagy az alkalmazott felmondás nélkül szüntette meg a munkaviszonyt, vagy az előírt felmondási időt nem töltötte munkában, vagy ha egy éven belül kétszer vagy többször felmondta állását, akkor a bérleti szükségletébe lehet helyezni. Ha a munkaviszony

egyéb okokból szűnt meg, a bérleti részére a szolgálati lakás felett rendelkező szerv másik megfelelő lakást köteles biztosítani.

Áramszünet

Az Áramszolgáltató Vállalat közli, hogy 1965. május 19-én 6-15 óráig Ságváritelen, valamint f. h. 21-én 6-15 óráig Hattyastelep, Tisza pu., Szövetkezeti út mentén

áramszünet lesz

k. 3599

Ha felmegy a vásárra.

ne felejtse magával vinni...

hibás óráját, amelyet a vásár ideje alatt soron kívül eredeti alkatrészekkel megjavítja az

Órák Szövetkezete

Kéti pályaudvarnál: VIII., Rákóczi ut. 59. Nyugati pályaudvarnál: VI., Lenin krt. 99.

(Béke Szálló mellett.)

Déli pályaudvarnál: XII., Magyar jakobinusok tere 7.

MH 1257